

OPIS PRZEDMIOTU/MODUŁU KSZTAŁCENIA (SYLABUS)

1.	Nazwa przedmiotu/modułu w języku polskim Archeologia powszechna – neolit
2.	Nazwa przedmiotu/modułu w języku angielskim General Archaeology - Neolithic
3.	Jednostka prowadząca przedmiot Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych, Instytut Archeologii
4.	Kod przedmiotu/modułu 22-AR-S1-APoNeo
5.	Rodzaj przedmiotu/modułu (<i>obowiązkowy lub fakultatywny</i>) obowiązkowy
6.	Kierunek studiów Archeologia
7.	Poziom studiów (<i>I lub II stopień lub jednolite studia magisterskie</i>) I stopień, stacjonarne, licencjackie
8.	Rok studiów (<i>jeśli obowiązuje</i>) II rok
9.	Semestr (<i>zimowy lub letni</i>) zimowy
10.	Forma zajęć i liczba godzin Wykład 30 Konwersatorium 30 Laboratorium 10
11.	Imię, nazwisko, tytuł/stopień naukowy osoby prowadzącej zajęcia Mirosław Furmanek, dr Agnieszka Przybył, dr
12.	Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych dla przedmiotu/modułu oraz zrealizowanych przedmiotów Ukończony kurs z zakresu archeologii powszechnej - paleolit i mezolit
13.	Cele przedmiotu Poznanie historii badań nad neolitem oraz najważniejszych kierunków ich rozwoju. Zarys rozwoju zjawisk kulturowych w młodszej epoce kamienia z uwzględnieniem problematyki społeczno-gospodarczej społeczności Bliskiego Wschodu i Europy, w tym zwłaszcza terenów dzisiejszej Polski.

14.	<p>Zakładane efekty kształcenia</p> <p><u>Wiedza:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Student ma uporządkowaną wiedzę z zakresu archeologii neolitu; – ma podstawową wiedzę o historii i głównych kierunkach rozwoju wiedzy o neolicie; – zna kryteria wyróżniania kultur neolitycznych; – posiada podstawową wiedzę pozwalającą na analizę i interpretację źródeł archeologicznych z okresu neolitu <p><u>Umiejętności:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi wyszukiwać, analizować i selekcjonować informacje dotyczące młodszej epoki kamienia, wykorzystując różnorodne źródła – umie samodzielnie zdobywać i prezentować wiedzę dotyczącą zagadnień neolitu – potrafi rozpoznać różne rodzaje wytworów kultury właściwych dla okresu neolitu oraz przeprowadzić ich interpretację w celu określenia przynależności chronologiczno-kulturowej oraz funkcji – posiada umiejętność przygotowywania wystąpień, dotyczących zagadnień szczegółowych neolitu - w zespole lub indywidualnie <p><u>Kompetencje społeczne:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – rozumie potrzebę uczenia się przez całe życie – potrafi współdziałać i pracować w zespole – ma świadomość wagi i znaczenia dziedzictwa kulturowego oraz odpowiedzialności za jego zachowanie 	<p>Symbole kierunkowych efektów kształcenia:</p> <p>K_W04</p> <p>K_W06</p> <p>K_W07</p> <p>K_W12</p> <p>K_U01</p> <p>K_U03</p> <p>K_U12</p> <p>K_U05</p> <p>K_U09</p> <p>K_U13</p> <p>K_K01</p> <p>K_K02</p> <p>K_K05</p>
15.	<p>Treści programowe</p> <p>Wykład</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Co to jest neolit? Historia badań nad neolitem 2. Od ceramiki do genetyki. Metody badań na społecznościach neolitycznymi. 3. Nowe idee, nowe społeczeństwo, nowy tryb życia. Narodziny rolnictwa i hodowli na Bliskim Wschodzie. 4. Przemiany w kolebce pierwszych rolników. Neolit preceramiczny i neolit ceramiczny w strefie Lewantu 5. U źródeł cywilizacji. Społeczności neolitu i eneolitu w Anatolii 6. Pierwsi rolnicy w Europie. Neolit Grecji 7. Kolonizacja, adaptacja czy coś jeszcze? Neolit w basenie Morza Śródziemnego. 8. Od Karanovo do Körös. Społeczności pierwszych rolników na Bałkanach 	

9. Kiedy wznoszono długie domy. Neolityzacja Europy Środkowej - kultura ceramiki wstęgowej rytej
10. Po wielkim kryzysie. Kultury "postlinearne" w Europie.
11. Przekraczając bariery. Neolityzacja północnej Europy.
12. Wełna, koło i miedź. Eneolit w Europie.
13. Kamienie i groby. Idea megalityczna w Europie
14. Hodowcy, konie, kurhany a Indoeuropeizacja. Neolityczne i eneolityczne kultury stepu, lasostepu i strefy leśnej Europy Środkowej i Wschodniej.
15. U progu epoki brązu. Kultura pucharów dzwonowatych w Europie

Konwersatorium

1. Wprowadzenie
2. Epipaleolit i neolit preceramiczny na Bliskim Wschodzie i w Anatolii
3. Neolit ceramiczny w Anatolii i na Bliskim Wschodzie
4. Neolit – podstawowe pojęcia; chronologia i periodyzacja neolitu. Neolityzacja terenów europejskich
5. Starszy neolit naddunajski w Europie Środkowej i Zachodniej i alternatywne modele neolityzacji
6. Europa w dobie młodszego neolitu naddunajskiego
7. Drugi etap neolityzacji – środkowoeuropejski neolit niżowy
8. Eneolit i eneolityzacja obszarów środkowoeuropejskich
9. Późnoneolityczne społeczności hodowców – kultura amfor kulistych
10. Ugrupowania kręgu kultur z ceramiką „sznurową”
11. Schyłek neolitu - europejski fenomen „pucharów dzwonowatych”

Laboratorium:

1. Założenia systematyki i klasyfikacji artefaktów neolitycznych
2. Zróznicowanie technologiczne, stylistyczne i chronologiczne artefaktów kultury ceramiki wstęgowej rytej i kultury ceramiki wstęgowej kłutej
3. Zróznicowanie technologiczne, stylistyczne i chronologiczne artefaktów kultury malickiej, lendzielskiej, jordanowskiej.
4. Zróznicowanie technologiczne, stylistyczne i chronologiczne artefaktów kultury pucharów lejkwatych i kultury amfor kulistych.
5. Zróznicowanie technologiczne, stylistyczne i chronologiczne artefaktów kultury ceramiki sznurowej i kultury pucharów dzwonowatych

16. Zalecana literatura (*podręczniki*)

Lektury podstawowe

BIELIŃSKI P., 1985, *Starożytny Bliski Wschód. Od początków gospodarki rolniczej do wprowadzenia pisma*, Warszawa.

HENSEL W., WIŚLAŃSKI T., 1979, *Prahistoria ziem polskich, t. 2, Neolit*, Wrocław.

KRUK J., 2008, *Wzory przeszłości. Studia nad neolitem środkowym i późnym*, Kraków

KRUK J., MILISAUSKAS S., 1999, *Rozkwit i upadek społeczeństw*

rolniczych neolitu, Kraków.

NOWAK M., 2009, *Drugi etap neolityzacji ziem polskich*, Kraków

TABACZYŃSKI S., 1970, *Neolit środkowoeuropejski. Podstawy gospodarcze*, Wrocław.

Wielka Historia Świata, t. 2, *Stary i nowy świat. Od „rewolucji” neolitycznej do podbojów Aleksandra Wielkiego*, Warszawa 2005

WŁODARCZAK P. (red.) *The Past Societies. Polish lands from the first evidence of human presence to the Early Middle Ages*, tom 2: 5500-2000 BC

Lektury uzupełniające

BALCER B., 1983, *Wytwórczość narzędzi krzemiennych w neolicie ziem polskich*, Wrocław.

CZEBRESZUK J., 2001, *Schyłek neolitu i początki epoki brązu w strefie południowo-zachodniobałtyckiej (III i początki II tys. przed Chr.). Alternatywny model kultury*, Poznań

CZEBRESZUK J., MAKAROWICZ P., 1995, *Puchary dzwonowate. Zarys historii badań i współczesne kierunki refleksji*, *Przegląd Archeologiczny*, t. 43.

CZERNIAK L., 1994, *Wczesny i środkowy neolit na Kujawach*, Poznań.

JANKOWSKA D., 1990, *Społeczności strefy południowo-zachodniobałtyckiej w dobie neolityzacji*, Poznań.

KOZŁOWSKI J. K., 1994, *Bałkańsko-dunajski model neolityzacji*, [w:] L. Czerniak (red.), *Neolit i początki epoki brązu na ziemi chełmińskiej*, Grudziądz.

KRUK J., 1980, *Gospodarka w Polsce południowo-wschodniej w V-III tysiącleciu p. n. e.*, Wrocław.

KRZAK Z., 1994, *Megalithy Europy*, Warszawa.

MACHNIK J., *Kultury przełomu eneolitu i epoki brązu w strefie karpackiej*, Kraków 198

RENFREW C., 2001, *Archeologia i język*, Warszawa.

SCHMIDT K., 2010, *Budowniczość pierwszych świątyń*, Warszawa.

SOCHACKI Z., *Kultura ceramiki promienistej w Europie*. Warszawa 1980

WIŚLANSKI T., 1969, *Podstawy gospodarcze plemion neolitycznych w Polsce północno-zachodniej*, Wrocław.

WYSZOMIRSKI M., 1974, *Problematyka kultury pucharów dzwonowatych w Europie*, *Archeologia Polski*, t. 19, z. 1, s. 95-147.

Literatura szczegółowa oraz anglojęzyczna zostanie podana na zajęciach.

17. Forma zaliczenia poszczególnych komponentów przedmiotu/modułu, sposób

	<p>sprawdzenia osiągnięcia zamierzonych efektów kształcenia</p> <p>wykład: egzamin</p> <p>konwersatorium: obecność na zajęciach; przygotowanie w parach prezentacji w formie posteru; dwa sprawdziany pisemne (testowe)</p> <p>laboratorium: test obrazkowy i praktyczny, dotyczący przynależności kulturowej i chronologicznej artefaktów</p>	
18.	<p>Język wykładowy</p> <p>polski</p>	
19.	<p>Obciążenie pracą studenta</p>	
	Forma aktywności studenta	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
	<p>Godziny zajęć (wg planu studiów) z nauczycielem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykład: 30 - konwersatorium 30 - laboratorium 10 	
	<p>Praca własna studenta np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przygotowanie do zajęć: 50 - czytanie wskazanej literatury: 40 - przygotowanie prezentacji: 10 - przygotowanie do zaliczenia i egzaminu: 40 	
	Suma godzin	210
	Liczba punktów ECTS	7 (4+2+1)

*objaśnienie symboli:

K (przed podkreśleniem) - kierunkowe efekty kształcenia

W - kategoria wiedzy

U - kategoria umiejętności

K (po podkreśleniu) - kategoria kompetencji społecznych

01, 02, 03 i kolejne - numer efektu kształcenia